

Euroopa julgeolekumeetmete sihtotstarbeline rahastamisvahend – SAFE laenuinstrument

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 02.04.2025

KOKi esitamise tähtpäev 09.04.2025

VV esitamise tähtpäev 17.04.2025

Peavastutaja: Kaitseministeerium

Kaasvastutajad: Rahandusministeerium, Välisministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2)

Sisukokkuvõte

4.03.2025 esitas Euroopa Komisjon president Ursula von der Leyen kirjaga Euroopa taasrelvastumise kava ("ReArm Europe") eesmärgiga tõsta kiireloomuliselt Euroopa kaitsevalmidust. 19.03.2025 avaldasid komisjon ja ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ka Euroopa kaitsevalmiduse valge raamatu, mis raamistab Euroopa julgeolekut puudutava ohupildi lühikeses ja keskpikas perspektiivis, täpsustab taasrelvastumise kavas sisalduvaid ettepanekuid ning toob ka varasemad kaitsevaldkonda puudutavad ettepanekud ühe katuse alla. Valge raamat tuvastab seitse võimevaldkonda, millele EL (vastavuses NATO kaitseplaanidega) peaks esmajärjekorras keskenduma. Tugeva Euroopa kaitsehoiaku tähtajaks seatakse hiljemalt aastaks 2030, mis omakorda suurendaks Euroopa panust transatlantilisse julgeolekusse.

Uute ettepanekute seas on ka Euroopa julgeolekumeetmete uue sihtotstarbelise rahastamisvahendi ("Security Action for Europe" ehk SAFE laenuinstrument) loomine. 19.03.2025 tuli komisjon vastavalt välja SAFE laenuinstrumendi määrusega (COM (2025) 122). Komisjoni ettepanek on laenata turgudelt ELi üldeelarve manööverdamisruumi tagatisel 150 miljardit ja võimaldada riikidel SAFE laenuinstrumendi kaudu laenu võtta. Vahendid makstakse taotluse korral välja huvitatud liikmesriikidele riiklike kavade alusel.

Väljamaksed vormistatakse konkurentsivõimelise hinnaga ja soodsalt struktureeritud pikaajaliste laenudena, mille maksavad tagasi toetust saavad liikmesriigid.

Vastavalt komisjoni ettepanekule saaks SAFE-i kaudu laenu taotleda ELi liikmesriik vähemalt kahe riigi ühishangetele, kellest vähemalt üks peab olema ELi liikmesriik ja teine võib olla ELi liikmesriik või kandidaatriik, EFTA/EMP riik (Island, Liechtenstein, Norra), Ukraina või kolmas riik, kellega EL on sõlminud kaitse- ja julgeolekupartnerluse lepingu alusel (tänapäevaks on vastava lepingu ELiga sõlminud Norra, Moldova, Lõuna-Korea, Jaapani, Albaania ja Põhja-Makedoonia). Laenu kaudu saaks rahastada valges raamatus kajastatud ja 6. märtsi Euroopa Ülemkogu järeldustes määratletud prioriteetseid võimeid, st õhu- ja raketikaitse; kahurisüsteemid; laskemoon; droonid ja droonitõrje süsteemid; strateegilised võimeid sealhulgas kosmose ja kriitilise taristu kaitse valdkonnas; küber, AI ja elektrooniline sõjapidamine; sõjaline liikuvus.

SAFE instrumendi määrust on kavas ELi nõukogus menetleda kiirprotseduuriga. Eesmärk on võtta meede lõplikult vastu tänavu juuniks.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Ei

Eesmärgid

Tõsta Euroopa kaitsevalmidust märkimisväärselt ning kõrvaldada võimelüngad, eeskätt kriitilise tähtsusega võimevaldkondades. Toetada Euroopa kaitsetööstust nõudluse koondamise ja ühishangete kaudu.

Mõju ja sihtrühm

Majandus ja riigikaitse

Sihtrühm: Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit

Mõju sihtrühmale: SAFE laenuinstrument võib luua ka uusi võimalusi Eesti kaitsetööstuse ettevõtetele, kuna kasvatab nõudlust sh Euroopas toodetud kaitsetoodete järgi ja soodustades ühishankeid. Eesti kaitsetööstuse võimekuse kasvatamine toetab omakorda ka Eesti iseseisva kaitsevõime tugevdamist.

Kaasamine

SAFE instrumendi kiireloomulise menetluse tõttu sihistatult informeerida kaitsetööstuse ja seotud ettevõtteid, sh Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit.